

R 2. 1
Ceska
Katedra

BÍDNÍCI

Napsal: Victor Hugo

Přeložil: Aug. Spáčil

Vydal DOBROVSKÝ s.r.o. v Praze v roce 2014

Zkrácená verze pro mládež

Jako takovou vzorovou ukázkou románu jsem si zvolila právě Bídníky, a to z toho důvodu, že jsou dle mého názoru klasikou, kterou by měl každý alespoň jednou číst.

Za první jejich žánr určuje délka, která je i ve zkrácené verzi účtyhodná.

A za druhé mají více dějových linií – například jednou z nich je život Cosetty a Valjeana, druhou Maria a třetí Javerta. Líbí se mi na tom to, že ačkoli se vzájemně prohrávají jen na několika místech, tak stejně tu je popsán průběh celého jejich života – oceňuji, jak si musel Victor Hugo všechno promyslet a naplánovat tak, že se ve svých rozdílných osudech ocitli ve stejnou dobu na stejných místech. V souvislosti s několika příběhovými liniemi tu samozřejmě musí být také velké množství postav, což je také splněno – v knize jich je široká škála a zaujalo mě na nich především to, jak je dokázal autor dát všechny do jedné knihy (respektive série knih), ačkoli každá z nich má úplně jinou povahu, jiné společenské postavení a podobně.

Dále se taktéž dá každý román bližší charakterizovat pomocí jeho „typu“, avšak domnívám se, že je velmi složité určit jedno konkrétní zaměření, protože právě kvůli tomu vyššímu počtu dějových linií se zrovna v Bídnících setkávájí dobrodružný, detektivní, romantický, realistický i psychologický. Dobrodružný kvůli Valjeanovi a jeho celoživotnímu prohrávání před Javertem, detektivní kvůli Javertovi a jeho celoživotní snaze o zatčení Valjeana, romantický kvůli Cosette a Mariovi, realistický například proto, že líčí Velkou francouzskou revoluci, a psychologický ze spousty dalších důvodů – třeba Javertův zvrát v mysli před tím, než spáchal sebevraždu, Valjeanovo dilema o tom, zda se má jít udat, když jde o život muže, kterého si spletli s ním a podobně. (Mimo to by ještě mohl patřit mezi sci-fi, fantasy, autobiografii či prostě jen biografii, válčení, anebo historický román, jenž se vyznačuje tím, že se většínou odehrává v době, ve které autor ještě nežil, avšak nic z toho v příběhu nějak zastoupeno není.)

a existuje jich ještě mnohá

Mějí by mít taktéž hodně propracovaných popisů a ani v tomto není výjimkou. Na nich se mi -stejně jako u jiskry v popelu- zamlouvá především to, že se autorovi podařilo trefit tu správnou délku, a ony tak nejsou ani příliš dlouhé a nudné, ale ani příliš krátké a strohé.

Na závěr jakési obecné charakteristiky dodávám, že se mimo jiné romány dělí také podle toho, zda jsou epické či lyrické (nebo dramatické), a z těchto dvou zařazení spadají Bídníci opět do obojího, protože v epice jde především o děj, který je tu důležitý, a v lyrice o dojmy a pocity, jenž také hrají svou roli.

Kdybych se teď měla vyjádřit ke knize samotné, tak mě na něm velmi zaujalo jednak už zmíněné prolínání postav, ale také to, jak autor v podstatě dokumentuje život obyčejných lidí ve Francii počátkem devatenáctého století – tak třeba Gavroche a další „pouliční děti“.

Přišlo mi zajímavé -a hlavně velice obtížné- i to, jak autor všechno zasažoval do reálného světa (proto realistický román) – například by bylo přece daleko snadnější říct o místě, kde Marius začal vidat Cosetku, že to byl zkrátka a dobře park, ale Victor Hugo si dal práci s tím, že vymyslel i konkrétně jaký, a dokonce se v knize zabýval i jeho historií. To, že si na tom dal tak záležet, pak vrhá na knihu ještě lepší světlo, a hlavně to působí tak, jako že je ten příběh opravdu skutečný, protože nám vlastně poskytuje i „hmataatelnější“ důkazy, jako je třeba adresa.

Co se týče samotných postav, tak za první musím ještě jednou zmínit, že velice oceňuji jejich charakterovou složitost (dobré i špatné vlastnosti, včetně různých zážitků, kvůli kterým má ta která osoba takový názor na danou věc), která jim dává až ožít. Samozřejmě nemohu nezmínit Jeana Valjeana, který je hrdinou hlavní dějové linky. Tak tedy, přesně jak popisuje autor, tak zpočátku byl pravděpodobně zoufalý, ale hodný, avšak postupem času -jak ubíhalý- léta na galejích- začal být zahrožlý a zklamáný, nicméně v něm biskup zažehl novou jiskru, která ho donutila, aby se vzhopil a stal se spravodlivým a čestným, a proto se také později snažil splatit dluh, který pocítoval vůči Fantině, přičemž byl po celou dobu na útěku před zákonem, ačkoli toho vykonal víc dobrého, než kdejaký policejní úředník (velmi zajímavý mi tu přijde ten kontrast, že se Javert snaží dohnat jeho, ačkoli podle lidských zásad by byl odsouzen spíš Javert za to, že chce zničit někoho, kdo ostatním pomáhá). Je tedy hodný a poctivý, ukřivděný, ale zároveň trochu majetnický vůči Cosette, takže ke komukoliv, kdo by ji chtěl ublížit, bezohledný. Dostávám se k další postavě, kterou bych tu ráda rozebrala, a sice právě k Javertovi – ten, kvůli nečestným poměrům v jeho rodině, chtěl být policistou, aby se tak nějak „vykouplil“, až nakonec zapomněl na opravdovou spravodlnost i on, a řídil se jen zákony a později, když si svou chybu uvědomil, tak to nemohl unést a raději spáchal sebevraždu. Všechny postavy v knize jsou bídníci, kteří se věčně klanou a Javert zrovna v tom, že se celý život snažil něco odčinit, snažil se chovat jinak než jeho rodina, ale vlastně toho zkazil ještě daleko víc. Na jeho postavě mě zaujalo také to, že je to jako kdyby v něm autor odrazil své přesvědčení, že to, že se člověk řídí zákonem, neznamená, že je dobrý.

Jedné, co se mi v knize nelíbilo, je to, jaké postavení získala Cosetta poté, co se vdala. Celou knihu byla tak nějak volná a působila rozumně, ale pak, v manželství, se

chovala hrozně lehkomyšlně a hloupě a Marius ji sice miloval, ale že by s ní debatoval o politice nebo podobně, to ne. Pohoršuje mě na tom to, že je to jako kdyby autor říkal, kde je podle něj místo ženy.

Samotný styl psaní autora kvůli překladu a kvůli zkrácení původní verze příliš hodnotit nemohu, ale alespoň poznamenám, že se mi líbí, že je kniha psaná er-formou a že také oceňuji, že píše poměrně dlouhá a rozvíjí souvětí. Samozřejmě k dojmu z knihy přispívá nepochybně i jazyk, jakým Victor Hugo psal, avšak stejně jsem vědecká překladatel, že ho uzpůsobil tak, abych nemusela každou větu luštit.